

ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Основні засоби є матеріальною основою підприємницької діяльності, вони визначають виробничий потенціал підприємства. Однією з проблем, яка потребує вивчення і узагальнення, є удосконалення внутрішнього аудиту як важливого чинника обліково-аналітичного забезпечення основних засобів підприємства. Власники і інвестори прагнуть отримувати достовірну і якісну інформацію про стан руху і ефективне використання основних засобів.

Згідно з П(С)БО 7, основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує, щоб використовувати у виробництві або під час надання послуг, здавати в оренду іншим особам або здійснювати адміністративні та соціально-культурні функції, очікуваний строк використання (експлуатації) яких більше одного року (чи операційного циклу, якщо він перевищує рік) [1].

Наявність основних засобів на підприємстві збільшує його ринкову вартість, що підвищує зацікавлення інвесторів, тому питання внутрішнього аудиту основних засобів є актуальним для всіх підприємств, що намагаються залучити інвестиції.

Питання організації та методики аудиту основних засобів розглядаються в працях таких вітчизняних науковців, як: М. Білуха, Ф. Бутинець, В. Сопко, Л. Сук, Б. Усач та інших. Науковий внесок дослідників і отримані ними результати свідчать про існування низки невирішених запитань у сфері організації обліку та аудиту основних засобів, які потребують подальших досліджень. Враховуючи економічну сутність основних засобів та їх вплив на фінансові показники підприємства, виникає необхідність в контролі оцінки основних засобів, перевірці правильності нарахування зносу основних засобів і визначенні витрат на їх ремонт, що є важливим етапом загального аудиту основних засобів.

Метою статті є виокремлення та обґрунтування особливостей внутрішнього аудиту основних засобів на підприємстві.

Як одна з форм контролю, внутрішній аудит дозволяє вирішити завдання, що забезпечать збереженість об'єктів основних засобів, достовірність їх оцінки, своєчасність і правильність відображення даних руху основних засобів в обліку і достовірність відображення у фінансовій звітності.

Внутрішній аудит – це одна з функцій управління, розроблена керівництвом система контрольних процедур з поточного та подальшого контролю бізнес-процесів, що здійснюється працівниками спеціалізованого структурного підрозділу компанії [2, с. 3].

Мета аудиту відповідно до МСА 200 «Ціль і основні принципи аудиту фінансової звітності» полягає у висловленні аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації щодо основних засобів.

Особливості аудиту основних засобів полягають в його нормативно-правовому, інформаційному та методичному забезпеченні. Тому, у процесі перевірки основних засобів аудитори мають змогу проаналізувати пов'язані з ними статті звітності:

- а) правильність оцінки (переоцінки) основних засобів і представлення їх у звітності відповідно до нормативних документів і облікової політики;
- б) правильність відображення руху основних засобів;
- в) правильність нарахування зносу;
- г) право власності основних засобів.

Виходячи з мети, основними завданнями внутрішнього аудиту основних засобів є:

- 1) контроль за дотриманням чинного законодавства щодо операцій з основними засобами;
- 2) перевірка правильності документального оформлення операцій, пов'язаних з рухом основних засобів;
- 3) перевірка правильності визнання, класифікації та оцінки необоротних активів;
- 4) перевірка фактичної наявності і стану основних засобів;
- 5) перевірка правильності нарахування амортизації;
- 6) виявлення фактів неефективного використання основних засобів, реалізації їх за заниженою ціною, заниження оцінки, необґрунтованого списання;
- 7) оцінка придатності наявних основних засобів для експлуатації;
- 8) перевірка правильності визначення фінансових результатів від реалізації основних засобів;
- 9) перевірка відображення в обліку результатів надзвичайних подій, пов'язаних з основними засобами;
- 10) перевірка правильності проведення індексації, переоцінки основних засобів;
- 11) перевірка операцій з орендованими і переданими в оренду об'єктами;
- 12) встановлення джерел фінансування відтворення основних засобів;
- 13) перевірка правильності списання неамортизованої частини основних засобів під час їх ліквідації;
- 14) аналіз показників використання основних засобів [3].

Керуючись нормами МСА, можна визначити наступні аудиторські процедури, які необхідно застосовувати під час проведення внутрішнього аудиту основних засобів [3]:

1. Перевірка записів або документів – це аудиторські процедури, які складаються з вивчення записів або документів, як внутрішніх, так і зовнішніх, які зберігаються на паперових або інших носіях інформації. Аудитору необхідно перевірити документи з надходження основних засобів на підприємство, документи з їх руху на підприємстві, ремонту, документи зі списання основних засобів.

2. Перевірка матеріальних активів – це аудиторські процедури, які полягають у встановленні фізичної наявності активів, а саме наглядом і інвентаризацією. Аудитору необхідно підтвердити наявність основних засобів на певну дату.

3. Спостереження - це аудиторські процедури, які охоплюють спостереження за процесом або процедурою, яка виконується іншими особами. Відповідно до частини А МСА 501 «Аудиторські докази: додаткові міркування щодо окремих статей», спостереження аудитора за здійсненням інвентаризації на підприємстві, що перевіряється, дають можливість переконатися в правильності проведення інвентаризації і відображення її результатів в обліку.

4. Запит - це аудиторські процедури, які полягають в зверненні за інформацією, як фінансовою, так і не фінансовою, до обізнаних осіб суб'єкта господарювання або за його межами. Під час проведення аудиту основних засобів необхідно перевірити достовірність формування первинної вартості об'єктів. У випадках переоцінки, необхідно зробити запит щодо проведеної професійної оцінки.

5. Підтвердження - це процес отримання інформації щодо пояснень управлінського персоналу або існуючих умов безпосередньо від третіх осіб.

6. Перерахунок - це аудиторські процедури, які полягають у перевірці арифметичної точності документів або записів. Перерахунок можна виконувати із застосуванням інформаційних технологій, комп'ютеризованих методів аудиту тощо. Під час проведення аудиту основних засобів необхідно вибірково провести перерахунок реєстрів синтетичного та аналітичного обліку.

7. Повторне виконання - це аудиторські процедури, які полягають у незалежному виконанні аудитором процедур або заходів контролю, які спочатку виконувалися як частина системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання, або вручну, або з застосуванням комп'ютеризованих методів аудиту.

8. Аналітичні процедури - це аудиторські процедури, які складаються з оцінки фінансової інформації шляхом дослідження важливих зв'язків між фінансовими і не фінансовими даними. Під час проведення аудиту основних засобів, аудитору необхідно провести порівняння залишків реєстрів з обліку основних засобів і даних фінансової звітності.

Аудиторські докази отримують із відповідних джерел, притаманних тому чи іншому об'єкту аудиту. Основними джерелами аудиторських доказів, під час проведення аудиту основних засобів є: вимоги нормативних документів, що регламентують облік основних засобів, наказ про облікову політику підприємства, розпорядчі документи керівника підприємства щодо руху основних засобів, первинні документи з обліку основних засобів, реєстри синтетичного і аналітичного обліку по рахункам: 10, 13, 15, 23, 40, 41, 42, 46, 63, 91, 92 тощо, аудиторські висновки, дані внутрішнього контролю, плани ремонтів основних засобів, фінансова та статистична звітність, відповіді на запити аудитора, а також результати, отримані в ході аудиторської перевірки тощо.

В процесі дослідження встановлено, що на сьогодні аудит як вид контролю залишається необхідним та обґрунтованим для успішного функціонування підприємства. Основні засоби займають значну частину у загальній вартості майна суб'єкта господарювання, тому важливого значення набувають питання їх ефективного використання. Внутрішній аудит сприяє здійсненню дієвого незалежного контролю за станом та використанням об'єктів основних засобів. Для отримання аудиторських доказів необхідно володіти достатньою і відповідною інформацією, тому треба чітко позначити джерела отримання інформації. Аудит основних засобів залишається складним процесом, а з огляду на постійні зміни в нормативних актах стосовно їх амортизації, класифікації тощо він є дуже важливою частиною загального аудиту підприємства.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27.04.2000 р. № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

2. Бутинець Т. А. Внутрішній аудит основних засобів: виявлення типових порушень в обліку / Т. А. Бутинець // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер.: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. - 2014. - Вип. 3. - С. 3-12. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2014_3_3.

3. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг / [голова редкол.: Нестеренко І. І.; пер. з англ.: Ольховікова О.Л., Селезньов О.В., Шарашидзе Т.Ц.]; Рада з Міжнар. стандартів аудиту та надання впевненості. - Вид. 2012 р. - Київ: Міжнар. федерація бухгалтерів: Аудит. палата України, 2013. - Ч. 1. - 1016 с.